

STUDIU DE IDENTIFICARE A PRINCIPALELOR SURSE ALE DURATEI EXCESIVE A PROCEDURILOR ÎN SISTEMUL JUDICIAR ROMÂNESC*

Raluca Elena GÂLEA

**Analysis of the Main Sources
of the Excessive Length of Proceedings
in the Romanian Legal System**

Abstract

The article examines the main sources of the excessive length of the Romanian judicial proceedings, as identified by the Romanian judges through a nationwide questionnaire. The study identifies both the sources of and the possible remedies for the excessive length of the proceedings, including an assessment regarding the enforcement of the existing ones. Although the magistrates are aware of the significant impact the excessive length of the proceedings has on public confidence in justice, they do not always take the appropriate measures against the parties, the witnesses, the experts, the lawyers, the public authorities in order to avoid such situations. Some of those cases received the attention of the Judicial Inspection attached to the Superior Council of Magistracy and disciplinary sanctions were given by the Council. Nonetheless, the statistics shows, as a general rule, that the number of cases solved in due time is much higher than that of cases solved in an unreasonable time, but the increasing number of the incoming cases and the lack of personnel within the judiciary could lead to the conclusion of increasing the percentage of the backlogs in the near future. The impact of Law no. 202/2010 regarding some measures for accelerating the judicial proceedings is expected to reduce the number of cases, with a direct influence on reducing the length of proceedings.

Key words: length of judicial proceedings, sources of delays, remedies, disciplinary sanctions, magistrates, Romania.

Raluca Elena GÂLEA

Judecător, Consiliul Superior al Magistraturii, București,
România

Tel.: 0040-740-414.846

E-mail: galearaluca@gmail.com

* Acest articol a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare PNI II IDEI 1982, cu titlul „Identificarea remediilor naționale specifice contra duratei nerezonabile a procedurilor judiciare – elaborarea unui proiect de lege și a unui pachet de măsuri de reforme structurale și administrative”, finanțat de UEFISCSU, conform contractului nr. 769/2009.

1. Introducere

Prezentul studiu își propune să identifice și să grupeze principalele surse ale duratei excesive a procedurilor, din perspectiva judecătorului practician, și să facă un examen succint al constatărilor Inspecției Judiciare de pe lângă Consiliul Superior al Magistraturii în această materie. De asemenea, studiul va prezenta și câteva dintre abaterile disciplinare ce au legătură cu respectarea termenului rezonabil al procedurilor judiciare prevăzut de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Față de situația radiografiată la nivelul instanțelor din România, prin intermediul studiului bazat pe chestionarea judecătorilor, se va putea aprecia în ce măsură sunt implementate câteva dintre liniile directoare elaborate de Comitetul Director al Centrului SATURN pentru managementul timpilor judiciari, inițiat de Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției.

2. Eșantionarea instanțelor

În cursul anului 2010, prin intermediul Consiliului Superior al Magistraturii și al unor instanțe selectate ca reprezentative, potrivit criteriilor ce vor fi enumerate mai jos, s-a desfășurat un proces amplu de chestionare a magistraților pentru stabilirea principalelor surse ale duratei excesive a procedurilor în sistemul judiciar românesc. Subiecții cuprinși în studiu au fost toți judecătorii care activau la acea dată în cadrul instanțelor selectate. Răspunsurile la chestionar au fost transmise de un procent de 82% dintre subiecții vizați.

Pentru a întruni condiția de reprezentativitate a participanților la studiu au fost utilizate drept criterii de selectare a instanțelor numărul de dosare înregistrate la nivelul fiecărei instanțe și încărcătura de dosare/judecător. Au fost selectate instanțe cu volum mic, mediu și mare de activitate, precum și cele cu încărcătură mică, medie și mare de dosare/judecător, astfel:

a) pentru categoria judecătorii:

- cu volum redus de activitate și încărcătură mică de dosare/judecător: Judecătoria Agnita;
- cu volum mediu de activitate și încărcătură medie de dosare/judecător: Judecătoria Tulcea;
- cu volum mare de activitate și încărcătură medie de dosare/judecător : Judecătoria Iași;
- cu volum mare de activitate și încărcătură mare de dosare/judecător: Judecătoria Constanța.

b) pentru categoria tribunale:

- cu volum redus de activitate și încărcătură mică de dosare/judecător: Tribunalul Covasna;
- cu volum mediu de activitate și încărcătură mare de dosare/judecător: Tribunalul Suceava;
- cu volum mediu de activitate și încărcătură mică de dosare/judecător: Tribunalul Dolj;

- cu volum mare de activitate și încărcătură mare de dosare/judecător: Tribunalul București.
- c) pentru categoria curți de apel:
 - cu volum redus de activitate și încărcătură mică de dosare/judecător: Curtea de Apel Bacău;
 - cu volum mediu de activitate și încărcătură mică de dosare/judecător: Curtea de Apel Ploiești;
 - cu volum mare de activitate și încărcătură mare de dosare/judecător: Curtea de Apel Craiova;
 - cu volum mare de activitate și încărcătură medie de dosare/judecător: Curtea de Apel București.

Datele statistice pentru instanțele selectate pentru aplicarea chestionarului sunt redate în tabelul de mai jos.

Tabelul 1: Date statistice privind numărul de dosare și încărcătura cu dosare/judecător pentru instanțele din eșantion

Instanța	Încărcătură dosare/judecător		Total cauze sem. I 2009	Penal	Civil	Comercial	Contencios-administrativ
	Nr. dosare raportat la posturile prevăzute în schemă	Nr. dosare raportat la posturile ocupate					
Judecătoria Agnita	147	196	438	58	307	13	60
Judecătoria Tulcea	442	683	6137	983	3011	1152	991
Judecătoria Iași	656	887	27745	3522	18179	5540	504
Judecătoria Constanța	885	1391	35989	1644	15779	12264	6302
Medie națională	544	711	5060				
Tribunalul Covasna	380	409	2740	340	1096	772	532
Tribunalul Suceava	631	757	10242	1542	4461	1821	2418
Tribunalul Dolj	426	496	19989	2032	9024	4485	4448
Tribunalul București	678	749	71986	7721	33878	22791	7596
Medie națională	539	609	9289				
Curtea de Apel Bacău	321	332	3472	867	1232	558	815
Curtea de Apel Ploiești	310	310	6080	882	3329	854	1015
Curtea de Apel Craiova	467	485	18174	1412	9871	1537	5354
Curtea de Apel București	402	439	30878	3640	13312	4651	9275
Medie națională	403	425	7804				

3. Date generale privind chestionarul

Chestionarul a urmărit să surprindă percepția judecătorilor față de semnificația, cauzele și posibilele remedii ale duratei excesive a proceselor judiciare.

Primele întrebări au urmărit obținerea informațiilor legate de modul în care judecătorii percep durata excesivă a procedurilor judiciare ca fiind sau nu o problemă sistemică și care ar fi durata rezonabilă de soluționare a unui proces în opinia lor.

A doua categorie de întrebări a vizat identificarea cauzelor ce determină prelungirea duratei proceselor peste durata considerată rezonabilă și oferirea unor posibile explicații pentru unele dintre acestea.

Ultima categorie de întrebări s-a referit la identificarea unor posibile remedii pentru durata excesivă a procedurilor judiciare.

4. Interpretarea rezultatelor

S-a remarcat că la nivelul curților de apel, *percepția majoritară față de problema duratei procedurilor* este împărțită între acceptarea faptului că există unele întâzieri, fără a se putea afirma că durata excesivă reprezintă o problemă sistemică și percepția că există întâzieri, dar că aceasta nu este cea mai gravă problemă a sistemului judiciar românesc.

La nivelul tribunalelor și judecătoriilor, subiecții chestionați au admis că există întâzieri, dar că aceasta nu este cea mai gravă problemă a sistemului judiciar românesc.

După cum se poate observa, diferența de percepție nu este foarte mare între grade de jurisdicție, dar se poate remarca că instanțele mai aglomerate ca încărcătură de dosare alocate fiecărui judecător, și anume tribunalele și judecătoriile, la care și durata de soluționare a dosarelor este mai mare față de curțile de apel, percep durata excesivă ca fiind o problemă sistemică, și nu ca pe un fenomen izolat.

În ceea ce privește aprecierea *duratei rezonabile de soluționare în primă instanță* a unui proces, răspunsurile judecătorilor au variat între intervale de 3–6 luni, respectiv 6–12 luni. Diferențele de apreciere sunt subiective, deoarece nu există corespondent între criteriul încărcăturii de dosare alocate fiecărui judecător și criteriul duratei rezonabile sau între criteriul gradului de jurisdicție și criteriul duratei rezonabile, astfel încât să poată fi explicată percepția duratei mai mari la instanțele cu un grad mai mare de încărcătură de dosare.

La întrebarea referitoare la *durata rezonabilă a unui proces civil cu parcurgerea tuturor căilor de atac până la pronunțarea unei hotărâri definitive și irevocabile*, la nivelul curților de apel răspunsul majoritar a fost intervalul cuprins între 1 an și 6 luni – 3 ani. La nivelul tribunalelor, Tribunalele Dolj, Suceava și Covasna au apreciat durata rezonabilă între 1 an – 1 an și 6 luni, în timp ce Tribunalul București, care are un volum de activitate semnificativ peste media națională, a indicat intervalul între 1 an și 6 luni – 3 ani. La categoria judecătoriilor, toate cele patru instanțe din eșantion au optat pentru intervalul între 1 an – 1 an și 6 luni.

Diferențele de apreciere între grade diferite de jurisdicție pot fi explicate, pe de o parte, prin faptul că la curțile de apel, care au în competență, de regulă, soluționarea

cauzei în ultima cale de atac, judecătorii au reprezentarea întregului ciclu procesual și pot face o estimare mult mai obiectivă asupra duratei de soluționare pentru tot parcursul procesului. Pe de altă parte, diferențele de percepție au rezultat și în relație cu încărcătura de dosare alocate fiecărui judecător, constatându-se că o durată mai îndelungată este în directă legătură cu un volum mai mare de dosare alocate fiecărui judecător.

Aceeași întrebare pentru *cauzele penale, care includ și faza urmăririi penale*, a primit de la curțile de apel ca răspuns predominant intervalul de 1 an – 1 an și 6 luni, dar au fost și răspunsuri pentru intervalul 1 an și 6 luni – 2 ani și 6 luni, care au predominat la Curtea de Apel București. Judecătorii de la nivelul tribunalelor și a judecătoriilor Iași și Constanța au optat pentru intervalul 1 an – 1 an și 6 luni. Judecătoriile Agnita și Tulcea, care au o încărcătură de dosare mai mică alocată fiecărui judecător, au apreciat că intervalul 9 – 12 luni este rezonabil pentru soluționarea unui dosar penal începând cu faza urmăririi penale până la soluționarea definitivă în căile de atac.

Se poate observa aceeași legătură de cauzalitate între durata rezonabilă și încărcătura de dosare alocate fiecărui judecător. Aprecierea unei durate mai mici s-a făcut de către judecătorii cu un volum mai redus de activitate decât media națională. De asemenea, judecătorii de la curți de apel au apreciat o durată de timp mai mare, deoarece au posibilitatea de a aprecia mai obiectiv durata întregului ciclu procesual.

Chestionarul a cuprins și întrebări detaliate asupra cauzelor percepute de judecători ca generatoare a duratei excesive. Dintre cauzele despre care judecătorii au apreciat că influențează în mod hotărâtor depășirea duratei rezonabile a unui proces, amintim: un număr redus de judecători raportat la numărul dosarelor înregistrate la instanță; repartitia inadecvată a competenței materiale între instanțe, așa cum este reglementată de codurile de procedură; numărul insuficient al experților judiciari; depunerea cu întârziere a rapoartelor de expertiză; incertitudinea legislativă determinată de modificările frecvente ale legislației aplicabile într-un caz. Potrivit subiecților chestionați, durata proceselor este influențată, în mare măsură, de următoarele cauze: martorii nu se prezintă la termenele de judecată; normele procesuale dau părților numeroase posibilități de a determina prelungirea procedurii judiciare; părțile și avocații solicită în mod abuziv amânarea judecării, pentru lipsă de apărare, lipsa martorilor, motive medicale; părțile și avocații formulează actele de procedură în mod incomplet. Au fost indicate drept cauze care influențează puțin durata procesului, următoarele împrejurări: necesitatea unei mai bune pregătiri profesionale a magistraților; invocarea excepțiilor de neconstituționalitate; deficiențe în îndeplinirea procedurii de citare a părților sau a martorilor.

În ceea ce privește rolul activ al judecătorului în prevenirea întârzierilor nejustificate, unele întrebări au vizat modul în care judecătorii aplică sancțiuni sau alte măsuri împotriva conduitei părților sau altor participanți la proces, de natură să tergiverseze cursul normal al procesului.

Astfel, măsura amendării părților, în conformitate cu art. 108 indice 1, pct. 2, lit. b) și g) din Codul de procedură civilă, este aplicată în mod neuniform la nivel național,

din răspunsurile primite neputându-se interpreta ca preponderentă aplicarea sau neaplicarea amenzii. Sancționarea părților pare a rămâne la aprecierea subiectivă a fiecărui judecător, fără a se desprinde o practică în această privință.

Măsura aducerii cu mandat a martorului sau expertului care nu se prezintă atunci când este citat în instanță este folosită foarte puțin, la toate gradele de jurisdicție.

Înlocuirea martorului sau expertului, datorită neprezentării sau neefectuării expertizei, este folosită foarte puțin, excepție făcând Tribunalul București, unde frecvența acestei măsuri este destul de mare.

Măsura amendării participanților la proces, alții decât părțile (experți, instituții sau autorități publice etc.), în conformitate cu art. 108, indice 1 din Codul de procedură civilă, este aplicată foarte puțin de judecătorii de la toate gradele de jurisdicție.

Din răspunsurile la chestionar au rezultat foarte puține situații în care părțile au cerut despăgubiri pentru întârzierile procedurale provocate de celelalte părți în dosar, conform prevederilor art. 108, indice 3 din Codul de procedură civilă. Motivul principal pentru pasivitatea părților în exercitarea acestui drept este, în opinia judecătorilor chestionați, necunoașterea dispozițiilor legale incidente.

Un alt mijloc procedural menit să scurteze durata procesului este administrarea probelor prin avocat, prevăzută de art. 241, indice 1-22 din Codul de procedură civilă. Din răspunsurile date de judecători, a reieșit o frecvență extrem de redusă a acestei proceduri la nivelul tuturor gradelor de jurisdicție. Deși măsura poate fi utilă prin degrevarea judecătorilor de o activitate importantă ca pondere de timp și resurse ale instanței, totuși, fie datorită faptului că părțile nu ajung la un acord cu privire la această procedură, fie datorită faptului că părțile nu consideră că procedura este eficientă, aceasta nu este folosită.

Medierea, mijloc modern de rezolvare a diferendelor în afara instanței, prevăzută de art. 59 din Legea nr. 192/2006, este încă foarte puțin utilizată de părți în procesul judiciar din România. Toți judecătorii chestionați au declarat că în puține cazuri părțile acceptă recomandarea de a merge la mediator și în foarte puține cazuri, atunci când acceptă să meargă, se ajunge la soluționarea conflictului pe această cale. Explicațiile oferite de magistrați pentru refuzul părților de a apela la mediator constau în: lipsa încrederii părților că se poate rezolva conflictul pe această cale, costurile suplimentare ale medierii, precum și inexistența unei „culturi” a medierii în România.

Ultima parte a chestionarului a fost alocată întrebărilor privind posibile remedii împotriva duratei excesive a procedurilor. Cele mai des menționate remedii au fost următoarele: modificarea codurilor de procedură, în special în ceea ce privește reorganizarea competenței materiale și a dispozițiilor procedurale referitoare la judecată; eficientizarea distribuirii resurselor umane în sistem; creșterea numărului de judecători; degrevarea judecătorilor de atribuțiile nejudiciare; utilizarea mai largă a mijloacelor alternative de soluționare a cauzelor.

5. Constatări ale inspectorilor judiciari

Consiliul Superior al Magistraturii a stabilit, cu caracter de recomandare, ca termenul rezonabil de soluționare a cauzelor civile și penale în primă instanță sau în apel să fie de 1 an, iar în recurs de 6 luni.

Cu ocazia efectuării, la toate instanțele din România, a controalelor privind respectarea acestor termene, inspectorii judiciari din cadrul Inspecției Judiciare de pe lângă Plenul Consiliului Superior al Magistraturii au identificat numărul dosarelor care depășesc termenele rezonabile și cauzele de întârziere (Consiliul Superior al Magistraturii, 2007).

La Curtea de Apel Craiova, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene 42 de cauze în recurs, 13 în apel și niciuna în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este foarte mic.

La Curtea de Apel Bacău, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene doar 5 cauze în recurs, 2 în apel și niciuna în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este foarte mic.

La Curtea de Apel București, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene 250 de cauze în recurs, 180 în apel și în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este mic.

La Curtea de Apel Ploiești, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene doar 22 de cauze în recurs, 18 în apel și 3 în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este foarte mic.

La Tribunalul Covasna, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene 185 de cauze în primă instanță, 1 în apel și 9 în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este mic.

La Tribunalul București, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene 1.737 de cauze în apel și în primă instanță și 64 în recurs. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este mic. Deși numărul este semnificativ mai mare față de celelalte tribunale, volumul de activitate la Tribunalul București este cel mai mare din țară, iar încărcătura de dosare alocate fiecărui judecător este pe locul doi, după Tribunalul Constanța.

La Tribunalul Suceava, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene 8 cauze în recurs, 23 în apel și 322 în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este mic.

La Tribunalul Dolj, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene 17 cauze în recurs, 12 în apel și 270 în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este mic.

La Judecătoria Agnita, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene doar 4 de cauze în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este foarte mic.

La Judecătoria Tulcea, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene 56 de cauze în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este foarte mic.

La Judecătoria Constanța, la sfârșitul anului 2007, depășeau aceste termene 855 de cauze în primă instanță. Raportat la numărul total de cauze înregistrat în 2007, procentul este mic. Deși numărul este semnificativ mai mare față de celelalte judecătoria, volumul de activitate și încărcătura de dosare alocate fiecărui judecător la Judecătoria Constanța sunt cele mai mari din țară.

Inspekția Judiciară a identificat principalele cauze de întârziere a soluționării dosarelor. Pentru instanțele cuprinse în eșantionul de chestionare, cauzele identificate sunt următoarele (Consiliul Superior al Magistraturii, 2007):

1. *Întârzierea nejustificată a soluționării dosarelor din cauza experților.*

În urma verificărilor, Inspekția Judiciară a făcut următoarele recomandări:

„Astfel cum rezultă din cele menționate, deseori efectuarea raportului de expertiză, în cauzele în care s-a dispus administrarea unei asemenea probe, a avut loc după multe termene de judecată.

În unele situații, instanțele au luat măsuri de sancționare a experților. În alte cazuri, însă, instanțele au întârziat dispunerea unor măsuri procedurale ferme (înlocuirea/amendarea expertului) care să determine accelerarea judecării, iar acest fapt, la rândul său, a condus la temporizarea soluționării cauzelor respective.

Se recomandă aplicarea dispozițiilor art. 108¹ și 205 al. 2 Cod procedură civilă cu mai multă fermitate, încă de la primul termen la care se constată nerespectarea obligațiilor stabilite de către instanță în sarcina expertului, din motive imputabile acestuia.

În conformitate cu art. 201 Cod procedură civilă, când pentru lămurirea unor împrejurări de fapt instanța consideră necesar să cunoască părerea unor specialiști, va numi unul sau trei experți, stabilind prin încheiere punctele asupra cărora ei urmează să se pronunțe și termenul în care trebuie să efectueze expertiza.

Desemnarea experților se face odată cu încuviințarea administrării probei, în condițiile art. 202 Cod procedură civilă, în urma învoielii părților sau prin tragere la sorți, în ședință publică, de pe lista cuprinzând toate persoanele autorizate, potrivit legii, să efectueze expertizele judiciare.

La același termen instanța trebuie să stabilească prin încheiere obiectul expertizei și întrebările la care trebuie să răspundă acesta, potrivit art. 201 Cod procedură civilă și art. 17 O.G. nr. 2/2000, aprobată prin Legea nr. 156/2002, privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară.” (Consiliul Superior al Magistraturii, 2007, p. 123).

2. *Întârzierea nejustificată a soluționării dosarelor din cauza martorilor.*

Tergiversarea soluționării cauzelor se mai datorează și neprezentării martorilor la termenele pentru care instanța a dispus audierea acestora, motiv pentru care instanțele acordă în mod repetat termene pentru prezentarea martorilor.

3. *Întârzierea nejustificată a soluționării dosarelor din cauza avocaților.*

Neprezentarea apărătorului inculpatului în cauzele în care asigurarea asistenței juridice este obligatorie determină instanțele să acorde în mod repetat termene pentru prezentarea avocaților din oficiu sau înlocuirea acestora.

4. *Întârzierea nejustificată a soluționării dosarelor din cauza părților și avocaților.*

Modificările aduse cererii de chemare în judecată sau formularea unor cereri privind introducerea unor alte persoane în judecată, pe parcursul procesului, după prima zi

de înfățișare în condițiile în care părțile adverse nu se opun, determină instanțele să acorde în mod repetat termene pentru depunerea sau completarea cererilor, precum și comunicarea acestora.

5. *Întârzierea nejustificată a soluționării dosarelor din cauza instanței.*

Cea mai des întâlnită situație este neaplicarea de către instanță a sancțiunilor impuse de nerespectarea obligațiilor stabilite de către instanță, spre exemplu neaplicarea amenzilor în cazul întârzierilor nejustificate determinate de părți, avocați, experți și alți participanți la proces, decăderea din probă atunci când este depășit momentul procesual al propunerii probelor.

O altă situație des întâlnită este depunerea înscrisurilor în ședință publică la termene succesive, deși această probă ar trebui administrată la un singur termen.

De asemenea, formularea unei cereri de strămutare nu împiedică desfășurarea procesului în fața instanței investite prin cererea de chemare în judecată, suspendarea judecării acesteia putând fi dispusă numai de către președintele instanței competente să soluționeze cererea de strămutare, respectiv Înalta Curte de Casație și Justiție, potrivit art. 40 al. 2 Cod procedură civilă.

Deși potrivit art. 156 Cod procedură civilă, instanța poate acorda un singur termen pentru lipsă de apărare, temeinic motivată, instanțele acordă în mod frecvent termene succesive pentru lipsă de apărare.

6. *Întârzierea nejustificată a soluționării dosarelor din cauza altor autorități.*

Necomunicarea unor informații solicitate de instanță unor autorități sau instituții publice, netransferarea inculpatului arestat în altă cauză, neatașarea unui alt dosar necesar pentru soluționarea cauzei sunt exemple constatate în cadrul verificărilor efectuate de Inspectia Judiciară.

7. *Întârzierea soluționării cauzelor din alte motive.*

Un motiv de prelungire a duratei procedurilor judiciare este reprezentat și de suspendarea judecării acestora în baza art. 244 Cod procedură civilă, până la soluționarea altor cauze aflate pe rolul instanțelor, sau în conformitate cu prevederile art. 155¹ Cod procedură civilă, urmare a neîndeplinirii obligațiilor impuse în sarcina reclamantului de către instanță.

6. Examen sintetic al sancțiunilor disciplinare aplicate magistraților în perioada 2006-2009

Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevede ca abatere disciplinară fapta de nerespectare, în mod repetat și din motive imputabile, a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor (art. 99, lit. e).

Din practica Inspectiei Judiciare de pe lângă Consiliul Superior al Magistraturii s-au reținut următoarele tipuri de astfel de abateri judiciare (Consiliul Superior al

Magistraturii, 2010a, p. 81):

- a. nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor manifestată prin modul de pregătire și conducere a ședințelor de judecată;
- b. nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor manifestată prin lipsa de rigoare în aplicarea dispozițiilor procesual civile, precum și exercitarea funcției cu rea credință;
- c. nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor manifestată prin lăsarea în nelucrare a unor dosare penale ce i-au fost repartizate la urmărire penală proprie precum și exercitarea funcției cu gravă neglijență;
- d. nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor nu a fost uneori sancționată deoarece a lipsit forma de vinovăție.

De asemenea, efectuarea cu întârziere a lucrărilor, din motive imputabile (art. 99, lit. i) constituie abatere disciplinară, potrivit aceleiași legi. Faptele care s-au încadrat în aceste prevederi și care au fost sancționate de Inspecția Judiciară au constat în special în redactarea cu întârziere a hotărârilor, din motive imputabile (Consiliul Superior al Magistraturii, 2010a, p. 134).

a. Astfel, nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor, manifestată prin modul de pregătire și conducere a ședințelor de judecată a fost sancționată de Secția de disciplină pentru judecători cu sancțiunea avertismentului (Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârea nr. 10J/29.04.2009).

Faptele unui judecător care, pe parcursul soluționării mai multor cauze, în mod repetat, nu a studiat corespunzător actele și lucrările cauzei, nu a respectat dispozițiile art. 201 Cod procedură civilă referitoare la stabilirea prin încheiere a obiectivelor expertizei dispuse în cauză și nici a acelor privind încuviințarea acestora cu respectarea principiului contradictorialității, nu a dat eficiență dispozițiilor art. 108¹ și următoarele din Codul de procedură civilă referitoare la aplicarea sancțiunilor pecuniare față de părți, martori, experți sau alți participanți la proces care nu au respectat dispozițiile instanței și a administrat probele în etape, fără respectarea dispozițiilor în materie, au întrunit elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzută de art. 99 lit. e) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată cu modificările și completările ulterioare.

Sub aspectul laturii subiective s-a reținut că vinovăția pârâtei judecător rezultă din modul în care a înțeles să aplice sau nu dispozițiile procedurale, fapt ce a avut drept consecințe prelungirea procedurilor judiciare, aceasta constituind, totodată, și o încălcare a dispozițiilor articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

La individualizarea sancțiunii, Secția pentru judecători a avut în vedere caracterul repetitiv al nerespectării unor norme de procedură civilă, consecințele negative

asupra drepturilor procesuale ale părților care, astfel, au suferit o vătămare prin prelungirea procedurilor judiciare. Totodată, s-a avut în vedere și poziția procesuală a judecătorului, precum și faptul că aceasta regretă fapta și a depus diligențe pentru a înlătura consecințele negative prin soluționarea cu celeritate a dosarelor care i-au fost repartizate.

b. Nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor manifestată prin lipsa de rigoare în aplicarea dispozițiilor procesual civile precum și exercitarea funcției cu rea credință a fost sancționată într-o altă cauză aflată pe rolul Secției de disciplină pentru judecători cu sancțiunea disciplinară a diminuării indemnizației de încadrare lunară brută cu 15% pe 3 luni (Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârea nr. 25)/7.10.2009).

Faptele judecătorului care, pe parcursul soluționării mai multor cauze, nu a dispus măsurile corespunzătoare pentru soluționarea cu celeritate a acestora, manifestând lipsă de rigoare în aplicarea dispozițiilor procesual civile, a întrunit elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzută de art. 99 lit. e) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Sub aspectul laturii subiective, cu privire la prima faptă s-a reținut că vinovăția judecătorului rezultă din conduita pasivă a acestuia pe parcursul soluționării cauzelor anterior expuse, fapt ce a avut drept consecințe prelungirea procedurilor judiciare, aceasta constituind și o încălcare a dispozițiilor articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ce garantează dreptul cetățenilor la soluționarea cauzei într-un termen rezonabil; referitor la a doua faptă, vinovăția îmbracă forma relei credințe și rezultă din modalitatea de exercitare a funcției, atât ca judecător, cât și ca președinte al instanței, prin neluarea măsurilor care se impuneau pentru soluționarea recursului declarat împotriva încheierii și prin continuarea efectuării de acte de procedură în dosar, după recuzarea sa, cu ignorarea prevederilor legale imperative invocate chiar de autorul recuzării.

La individualizarea sancțiunii, Secția pentru judecători a avut în vedere gravitatea concretă a faptelor, caracterul repetitiv al nerespectării unor norme legale și principii de bază ale procesului civil, pe o perioadă lungă de timp, precum și consecințele negative asupra drepturilor procesuale ale părților care astfel au suferit o vătămare prin prelungirea procedurilor judiciare.

În lipsa unor probatorii în circumstanțiere, Secția a reținut că un factor concurent ce a condus la prelungirea procedurilor judiciare l-a constituit intervalul mare de timp în care au fost efectuate expertizele topografice dispuse de către judecător, care, anterior, nu a mai fost sancționat disciplinar.

c. Nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor manifestată prin lăsarea în nelucrare a unor dosare penale ce i-au fost repartizate la urmărire penală proprie a fost sancționată cu avertisment (Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârea nr. 11P/06.10.2009).

Fapta procurorului de a lăsa în nelucrare șapte dosare penale ce i-au fost repartizate pentru a efectua urmărire penală proprie, pe perioade cuprinse între 1

an și 2 ani și 9 luni, din motive imputabile, a întrunit elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzută de art. 99 lit. e) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată și modificată, în condițiile în care acestea nu prezentau un grad ridicat de complexitate iar procurorul nu a efectuat demersurile necesare pentru a se urgenta înaintarea către parchet a rezultatului verificărilor efectuate de Inspectoratul Teritorial de Muncă.

La individualizarea sancțiunii, Secția a avut în vedere împrejurările, gravitatea concretă precum și consecințele faptelor săvârșite de pârâțul procuror care, prin faptele sale, a adus atingere principiului constituțional conform căruia părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, faptă de natură a afecta prestigiul justiției. În lipsa unor probatorii în ce privește circumstanțele personale ale procurorului cercetat, Secția a avut în vedere atitudinea pârâtului pe parcursul soluționării cauzei, faptul că nu au fost înregistrate reclamații sau petiții privind activitatea desfășurată, nu a mai fost sancționat disciplinar precum și faptul că activitatea acestuia a fost notată cu punctaj maxim.

d. Nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor nu a fost sancționată disciplinar pentru lipsa vinovăției (Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârea nr. 10P/07.12.2007).

Fapta procurorului care nu a respectat dispozițiile legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor nu îi este imputabilă în condițiile în care acesta îndeplinea și funcția de prim-procuror al parchetului, își desfășura activitatea într-o unitate care a funcționat în toată perioada de referință cu schema de procurori incompletă și a soluționat cel mai mare număr de cauze dintre procurorii unității de parchet și nu a întrunit elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzute de art. 99 lit. e) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată cu modificările și completările ulterioare.

Redactarea cu întârziere a hotărârilor, din motive imputabile a fost sancționată cu diminuarea indemnizației de încadrare lunare brute cu 15%, pe o perioadă de 2 luni (Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârea nr. 7J/28.06.2006).

Fapta judecătorului de a nu fi redactat în termenul prevăzut de art. 264 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în perioada martie – decembrie 2005 un număr de 217 hotărâri, a întrunit elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzute de art. 99 lit. i) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată și modificată.

Pentru a pronunța această hotărâre, Secția pentru judecători a reținut că judecătorul nu a redactat, până la data de 21 martie 2006, un număr de 217 hotărâri, pronunțate în perioada 3 mai 2005-30 decembrie 2005.

În ceea ce privește repartizarea cauzelor pe complete, s-a constatat că doar în lunile mai și septembrie 2005, programul informatic a distribuit mai mult cu 20 de dosare la completul alcătuit din judecătorul cercetat în comparație cu restul completelor, însă, așa cum a rezultat din datele statistice, acesta a pronunțat un număr de hotărâri aproximativ egal cu ceilalți judecători, fără a fi participat la un număr mai mare de ședințe.

Fapta unui alt judecător de a redacta cu întârziere de peste un an un număr de 194 hotărâri, în condițiile în care nu a avut o încărcătură mai mare decât a altor judecători din instanță și nu a îndeplinit atribuții sau activități suplimentare, fiind singurul judecător din cadrul tribunalului care a înregistrat întârzieri de o asemenea anvergură, a întrunit elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzute de art. 99 lit. i) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată cu modificările și completările ulterioare, fiind sancționată cu diminuarea indemnizației de încadrare lunară brută, cu 10% pe o perioadă de 1 lună (Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârea nr. 2/23.01.2008).

Din datele statistice furnizate de instanța din care făcea parte judecătorul cercetat a rezultat că, în lunile noiembrie – decembrie 2006, acesta a participat la 7 ședințe de judecată și a soluționat 160 de cauze, iar în semestrul I al anului 2007 a participat la 20 ședințe de judecată, a rulat un număr de 778 dosare și a pronunțat 356 sentințe și decizii civile. În acest interval i-au revenit spre redactare 319 hotărâri. La data verificărilor, 28 august 2007, judecătorul înregistra 232 restanțe, dintre care 40 de hotărâri erau pronunțate în intervalul de timp 19 octombrie 2006 – 20 decembrie 2006.

Secția pentru judecători a reținut că este imputabilă judecătorului redactarea cu întârziere a sentințelor și deciziilor pronunțate în perioada 19 octombrie 2006 – 26 iulie 2007, în condițiile în care acesta nu a avut o încărcătură mai mare decât a altor judecători din instanță și nu a îndeplinit atribuții sau activități suplimentare, fiind singurul judecător din cadrul tribunalului care a înregistrat întârzieri de o asemenea anvergură.

Secția a înlăturat apărările judecătorului referitoare la lipsa grefierilor dactilografi și schimbarea sediului instanței, precum și susținerile acestuia referitoare la faptul că o perioadă de o lună de zile a fost inaccesibilă rețeaua informatică, reținând că aceste împrejurări au fost de natură a afecta întreg colectivul instanței.

La individualizarea sancțiunii, Secția pentru judecători a avut în vedere apărările judecătorului referitoare la schimbarea specializării odată cu promovarea la tribunal, precum și faptul că secția în cadrul căreia funcționa judecătorul se confrunta cu un volum ridicat de activitate în comparație cu celelalte secții precum și calitatea hotărârilor redactate de acesta.

Faptele unui alt judecător care, în perioada supusă controlului, a redactat cu întârziere, în general cu mult peste termenul prevăzut de lege, deciziile și sentințele ce i-au revenit spre motivare, în condițiile în care nu a avut o participare mai mare la ședințele de judecată și un număr mai mare de hotărâri pronunțate care i-au revenit spre motivare față de ceilalți judecători din secția în care funcționa, au întrunit elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzută de art. 99 lit. i) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată cu modificările și completările ulterioare, fiind aplicată sancțiunea diminuării indemnizației de încadrare lunară brută cu 15% pe o perioadă de 3 luni (Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârea nr. 3/11.02.2009).

Din verificările efectuate asupra activității desfășurate de judecător, s-a constatat că acestuia i-au revenit spre motivare, într-un interval de 9 luni, un număr de 278 sentințe și decizii, din care, 260 au fost redactate cu întârziere.

De asemenea, s-a constatat că motivarea hotărârilor cu depășirea termenului legal reprezintă o constantă în activitatea acestuia și alte hotărâri pronunțate de pârâțul judecător anterior perioadei de referință fiind redactate cu întârziere, în general cu mult peste termenul prevăzut de lege, în unele cazuri de 1 an de zile.

Totodată, s-a reținut că în perioada de referință activitatea profesională desfășurată de judecător nu s-a situat peste media secției unde activa, că, deși a rulat cel mai mare număr de dosare, numărul cauzelor soluționate de acesta a fost comparabil cu cel al dosarelor soluționate de ceilalți judecători ai secției, în perioada supusă controlului a îndeplinit și atribuții privind învățământul profesional al personalului auxiliar de specialitate și nu a beneficiat de concedii medicale.

Sub aspectul laturii subiective s-a reținut că vinovăția judecătorului în săvârșirea faptei rezultă din modul în care a înțeles să-și îndeplinească obligațiile profesionale ce-i revin, în condițiile în care numărul ședințelor de judecată și al hotărârilor pronunțate nu a fost mai mare decât al celorlalți judecători din secție. Fapta a avut drept consecințe prelungirea procedurilor judiciare, aceasta constituind totodată, și o încălcare a dispozițiilor articolului 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale.

La individualizarea sancțiunii, Secția pentru judecători a avut în vedere gravitatea concretă a faptei, caracterul repetitiv al acesteia, în multe cazuri întârzierile în redactare depășind 8 luni, consecințele negative asupra drepturilor părților, prin prelungirea în timp a procedurii judiciare și numărul mare al hotărârilor redactate cu mult peste termenul legal.

Totodată au fost avute în vedere și circumstanțele personale ale judecătorului, care a manifestat constant o preocupare cu privire la modul de redactare al hotărârilor, acestea fiind ample motivate, cu indicarea considerentelor de fapt și de drept care au format convingerea instanței, precum și a celor pentru care s-au înlăturat cererile părților, constatându-se, astfel, că magistratul efectuează lucrări de calitate.

Fapta săvârșită de un alt judecător, de a înregistra un număr de 64 hotărâri civile neredactate, pronunțate în ultimii trei ani de la data efectuării controlului, a întrunit elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzute de art. 99 lit. i) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată cu modificările și completările ulterioare, fiind sancționată cu diminuarea indemnizației de încadrare lunară brută cu 15% pe o perioadă de 3 luni (Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârea nr. 7J/11.03.2009).

Secția pentru judecători a statuat că, în lipsa unor criterii prevăzute de lege în funcție de care să se stabilească caracterul imputabil al efectuării cu întârziere a lucrărilor, într-o asemenea evaluare, trebuie avute în vedere toate aspectele care țin de activitatea profesională desfășurată de judecător în perioada de referință și în raport de care să se constate, în concret, dacă redactarea peste termenul legal de 30 de zile

a hotărârilor civile, respectiv 20 de zile de la pronunțare în cazul sentințelor penale, este sau nu imputabilă acestuia.

În acest sens, au fost avute în vedere datele statistice din care rezultă că redactarea cu întârziere a hotărârilor judecătorești reprezintă o constantă în activitatea judecătorului, reținându-se că și alte sentințe au fost motivate cu depășirea termenului legal, fără însă ca întârzierile înregistrate să fie de anvergura celor reținute în cazul hotărârilor care constituie obiectul acțiunii disciplinare.

Secția a reținut că, față de data pronunțării sentințelor nemotivate, conduita pasivă a judecătorului nu poate fi justificată de nici o împrejurare, întârzierile înregistrate în redactarea sentințelor fiind mult prea mari, cu consecințe directe asupra prelungirii în timp a procedurii judiciare, conducând la premisele încălcării art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul cetățenilor la soluționarea cauzei într-un termen rezonabil. Lipsa de preocupare a judecătorului rezultă și din faptul că acesta, după promovarea acțiunii disciplinare, și-a îndeplinit obligația de motivare a hotărârilor restante într-un interval de timp scurt, respectiv în 12 zile.

La individualizarea sancțiunii disciplinare Secția a avut în vedere apărările invocate de judecător, respectiv împrejurarea că nu au fost înregistrate reclamații sau sesizări în ceea ce îl privește, că a manifestat preocupare pentru perfecționarea profesională a personalului auxiliar, precum și faptul că în intervalul analizat instanța s-a mutat într-un sediu provizoriu, datorită unor lucrări de renovare, activitate care a afectat din timpul destinat îndeplinirii atribuțiilor referitoare la activitatea de judecată.

De asemenea s-a avut în vedere și faptul că hotărârile pronunțate de judecător au fost ample motivate, cu indicarea considerentelor de fapt și de drept care au format convingerea instanței, precum și a celor pentru care s-au înlăturat cererile părților, constatându-se astfel că acesta efectuează lucrări de calitate și manifestă o preocupare constantă cu privire la modul de redactare al sentințelor.

7. Principalele linii directoare elaborate de Comitetul Director al Centrului SATURN pentru managementul timpilor judiciari, inițiat de Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției

Potrivit Raportului privind implementarea instrumentelor SATURN de management al timpilor (Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției, Johnsen, 2011), durata procedurilor judiciare trebuie planificată, atât la nivel general (planificarea duratei medii a diferitelor tipuri de cauze sau durata medie a procesului în fața anumitor tipuri de instanțe), cât și la nivelul procedurilor concrete.

Dacă se observă abateri de la standardele și țintele pentru durata procedurilor judiciare, trebuie luate acțiuni prompte pentru remedierea cauzelor unor astfel de întârzieri. Atenție sporită trebuie oferită cauzelor în care durata integrală a procesului ar putea încălca standardele CEDO cu privire la timpul rezonabil de soluționare într-un proces (Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției, Calvez, 2006).

Monitorizarea duratelor planificate trebuie să se asigure că perioadele de inactivitate (timpii de așteptare) în procedurile judiciare nu sunt excesiv de lungi și că acolo unde

există asemenea perioade extinse, trebuie realizate eforturi speciale pentru a accelera procedurile și pentru a compensa întârzierea.¹

O altă linie directoare se referă la conduita președinților de instanță. Aceștia trebuie să colecteze informația privind cei mai importanți pași din procedura judiciară. Ei trebuie să facă înregistrări ale intervalelor dintre acești pași. Informația colectată trebuie să fie disponibilă, pentru a informa administratorii de instanțe, judecătorii și autoritățile centrale responsabile cu administrarea justiției. În forma adecvată, informația trebuie să fie disponibilă pentru părți și pentru public².

Toate informațiile colectate trebuie analizate continuu și utilizate pentru scopurile monitorizării și îmbunătățirii performanței. Rapoartele privind rezultatele analizelor trebuie să fie elaborate la intervale regulate, cel puțin o dată pe an, cu recomandările potrivite.

Suplimentar față de standardele și țintele stabilite la nivel înalt (național, regional), ar trebui să existe ținte specifice la nivel individual, în cadrul fiecărei instanțe. Conducătorii de instanțe trebuie să aibă autoritate și autonomie pentru a stabili sau pentru a participa în mod activ la stabilirea acestor ținte. În situațiile unde există o deplasare semnificativă de la țintele stabilite la nivelul instanței, ar trebui să existe mijloace specifice pentru a remedia cauza problemei în mod rapid și adecvat.

În ceea ce privește liniile directoare pentru judecători, comitetul Saturn precizează faptul că, acolo unde este posibil, judecătorul trebuie să încerce să ajungă la un acord cu toți participanții la procedură cu privire la calendarul procedural. Pentru acest scop, el ar trebui să beneficieze de sprijinul personalului instanței (grefierii) și al infrastructurii IT.

Dintre toate aceste linii directoare, o parte însemnată sunt aplicate în practica instanțelor din România. Astfel, începând cu anul 2008 sunt aplicabile la nivel național recomandările Inspecției Judiciare privind durata optimă de soluționare a cauzelor pentru cele trei grade de jurisdicție și pentru faza de urmărire penală, iar aceste recomandări sunt monitorizate la nivel de judecător, instanță, precum și la nivelul Inspecției. Aceste standarde sunt publice, iar mecanismele de monitorizare sunt comunicate tuturor judecătorilor și procurorilor. Parțial, există și mijloace de intervenție în caz de depășire a acestor recomandări referitoare la timpul optim de soluționare, și anume sancționarea disciplinară a magistratului în cauză și, acolo unde este posibil, la procedurile pe rol, reducerea duratei excesive a acestora.

Cât privește posibilitatea pentru judecător de a stabili calendarul procedural, împreună cu părțile și avocații acestora, în legislația actuală acest aspect se reduce la modalitatea de a stabili intervalul de timp acordat între termenele de judecată. Acest interval poate ține cont și de interesele părților și avocaților, dar fără a afecta

1 Sarcina de a acorda o atenție specială perioadelor de inactivitate ce pot fi atribuite instanțelor sau altor autorități judiciare este instituită de jurisprudența CEDO în raport de art. 6 al Convenției.

2 De exemplu, informația poate să fie disponibilă pe site-ul instanței.

durata rezonabilă a procedurii. În reglementarea viitoarelor coduri de procedură, se acordă un rol sporit flexibilității relației judecător – parte, în special în materie civilă, inclusiv din perspectiva calendarului de soluționare a dosarului.

8. Concluzii

Din aspectele prezentate anterior, putem afirma că problema întârzierilor peste durata rezonabilă de soluționare a unei proceduri judiciare este conștientizată în rândul judecătorilor, iar aceștia identifică atât cauzele depășirilor, cât și posibilele remedii împotriva acestor situații. Se poate remarca însă și faptul că, potrivit constatărilor inspectorilor judiciari, în situațiile în care judecătorul poate interveni activ prin preîntâmpinarea întârzierilor nejustificate determinate de părți, avocați, martori, experți, autorități sau instituții publice, în multe situații magistrații nu aplică măsurile conferite de normele de procedură.

Raportat la numărul de dosare înregistrate și repartizate spre soluționare judecătorilor, numărul dosarelor care depășesc durata rezonabilă nu este mare. Cu toate acestea, datorită trendului ascendent în ceea ce privește evoluția numărului anual de dosare, este posibil ca numărul dosarelor soluționate peste termenul rezonabil să crească în 2011, în condițiile în care volumul de activitate în anul 2010 a crescut cu 22% față de cel înregistrat în 2009 și cu 40% față de cel înregistrat în 2008. Ca o consecință a creșterii numărului de dosare și a menținerii numărului de judecători relativ constant de la an la an în cadrul schemelor de personal ale instanțelor, se va înregistra o creștere și a încărcăturii de dosare alocate fiecărui judecător (Consiliul Superior al Magistraturii, 2010b, p. 54). Se poate remarca din eșantionul reprezentativ de instanțe la care s-a aplicat chestionarul, precum și din constatările inspectorilor judiciari, că acest ultim indicator statistic are o influență directă asupra duratei de soluționare a dosarelor. Astfel, instanțele cu încărcătură mare de dosare alocate fiecărui judecător vor avea mai multe dosare soluționate peste termenul rezonabil.

Pe de altă parte, până la momentul intrării în vigoare a noilor coduri, se așteaptă ca Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor să aibă un impact imediat asupra reducerii duratei proceselor în România. Din punct de vedere al resurselor umane din sistemul judiciar, modificările de competență materială între instanțe de grad diferit, precum și eliminarea unei căi de atac dintre cele două existente în prezent, pentru cauze de dificultate redusă, vor influența volumul de activitate al instanțelor și încărcătura de dosare alocate fiecărui judecător, în sensul reechilibrării între grade de jurisdicție³. Modificările vizând procedura de citare, comunicarea cererilor și înscrisurilor, inclusiv prin mijloace moderne de comunicare vor avea un impact pozitiv asupra duratei de soluționare a cauzelor.

Sancțiunile disciplinare aplicate de Secțiile de disciplină pentru judecători, respectiv procurori, în perioada 2006-2009, au fost de natură să constate cazuri în care întârzierile

3 În prezent, media națională a încărcăturii de dosare alocate fiecărui judecător este mai mare la tribunale și judecătorii și mai mică la curți de apel.

au fost nerezonabile și s-au datorat culpei magistraților. Cu toate acestea, putem afirma că, față de consecințele asupra situației părților și asupra încrederii publice în justiție, gravitatea sancțiunilor aplicate – avertisment sau diminuarea indemnizației salariale cu până la 15% pe o perioadă de maxim 3 luni – nu sunt de natură a constitui un remediu suficient împotriva duratei excesive a unor proceduri judiciare.

De asemenea, apreciem că standardele de timp stabilite în materia duratei optime de soluționare a cauzelor și mecanismele de monitorizare și intervenție pot fi exemple concrete prin care sunt implementate liniile directe elaborate la nivel european de Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției, în cadrul proiectului SATURN, de către instanțele judecătorești din România.

Bibliografie:

1. Consiliul Superior al Magistraturii, Inspekția Judiciară, Serviciul de Inspekție Judiciară pentru Judecători, „Raport privind identificarea cauzelor mai vechi de 1 an (fond și apel) și respectiv mai vechi de 6 luni (recurs) și a motivelor de tergiversare a acestora, individualizate la nivelul fiecărui judecător”, 2007, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/13_12_2007__13133_ro.doc, accesat la 1 septembrie 2011.
2. Consiliul Superior al Magistraturii, *Jurisprudența în materie disciplinară 2006-2009*, București: C.H. Beck, 2010a.
3. Consiliul Superior al Magistraturii, „Raport privind starea justiției 2010”, 2010b, [Online] disponibil la adresa <http://www.csm1909.ro/csm/index.php?cmd=24>, accesat la 22 decembrie 2011.
4. Consiliul Superior al Magistraturii, Secția pentru Judecători, Hotărârea nr. 10J/29.04.2009, irevocabilă prin neexercitarea căii de atac a recursului, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/08_02_2011__38947_ro.pdf, accesat la 22 decembrie 2011.
5. Consiliul Superior al Magistraturii, Secția pentru Judecători, Hotărârea nr. 25J/7.10.2009, definitivă, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/21_01_2011__38577_ro.doc, accesat la 22 decembrie 2011.
6. Consiliul Superior al Magistraturii, Secția pentru Procurori, Hotărârea nr. 11P/06.10.2009, definitivă, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/08_02_2011__38932_ro.pdf, accesat la 22 decembrie 2011.
7. Consiliul Superior al Magistraturii, Secția pentru Procurori, Hotărârea nr. 10P/07.12.2007, irevocabilă prin neexercitarea căii de atac a recursului, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/13_12_2010__36808_ro.pdf, accesat la 22 decembrie 2011.
8. Consiliul Superior al Magistraturii, Secția pentru Judecători, Hotărârea nr. 7J/28.06.2006, irevocabilă prin neexercitarea căii de atac a recursului, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/08_02_2011__38936_ro.pdf, accesat la 22 decembrie 2011.
9. Consiliul Superior al Magistraturii, Secția pentru Judecători, Hotărârea nr. 2J/23.01.2008, irevocabilă prin neexercitarea căii de atac recursului, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/13_12_2010__36778_ro.pdf, accesat la 22 decembrie 2011.

10. Consiliul Superior al Magistraturii, Secția pentru Judecători, Hotărârea nr. 3J/11.02.2009, irevocabilă prin neexercitarea căii de atac a recursului, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/08_02_2011__38940_ro.pdf, accesat la 22 decembrie 2011.
11. Consiliul Superior al Magistraturii, Secția pentru judecători, Hotărârea nr. 7J/11.03.2009, definitivă, [Online] disponibil la adresa http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/21_01_2011__38572_ro.doc, accesat la 22 decembrie 2011 (împotriva acesteia s-a declarat recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție).
12. Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției (CEPEJ - European Commission for the Efficency of Justice), Comitetul director al Centrului SATURN pentru managementul timpilor judiciari (CEPEJ-SATURN - Steering Group of the SATURN Centre for judicial time management), „Implementation of SATURN Time Managment Tools. Synthesizing report from seven test projects”, CEPEJ-SATURN(2011)2, Johnsen, J.T., mai 2011, [Online] disponibil la adresa [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CEPEJ-SATURN\(2011\)2&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CEPEJ-SATURN(2011)2&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864), accesat la 22 decembrie 2011.
13. Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției (CEPEJ - European Commission for the Efficency of Justice), Studiile CEPEJ Nr. 3, „Length of court proceedings in the member states of the Council of Europe based on the case law of the European Court of Human Rights”, Calvez, F., 2006, [Online] disponibil la adresa http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/Delais/Calvez_en.pdf, accesat la 22 decembrie 2011.
14. Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 826 din 13 septembrie 2005.
15. Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 714 din 26 octombrie 2010.